

پهروهرده و ژيان. . وريا مهعروف

هـموو مـرځـځـکـک لـ دايـک دـځـځـتـ توانا يـهـکـي سـرسوـهـځـځـري هـځـځـي، بـ برهـودان پـځـي پـوـيـسـتي به پهـروهـرده يـهـکـي باش و کواځـځـتي بهـرزه که يارمهـتي بدات له دهـستگه يـشـتـنـي به زانـيارـيه بهـسوود و بهـنـرخهـکان، که بهـهـځـځـي هـوـه کواځـځـتي ژيان بهـرو و باشتـر و ځـځـگـوزهـراني زياتـر فـهـراهم دهـځـځـت، بهـځـځـام گـهـر ټـهـو توانا يـهـ بهـکار نهـهـځـځـنـرت يان به خراپـي بهـکار بهـځـځـنـرت له ځـځـگهـي پهـروهـرده يـهـکـي خراپ و ټـاسـت نـزمهـوه ټـهـوا تاکه کاني ټـاراسـته يـهـکـي لادهـرانه دهـگـرن و ژيان پـځـ دهـځـځـت له بـځـځـاري و نادادي و تاريخـکـي.

پـځـځـروځـځـرد ځـځـسـيـسـتمـځـځـ مـرځـځـف ټـاماد ځـځـد ځـځـکات بـ ځـځـووبـځـځـووبوونـځـځـوي ژيان وځـځـک مـرځـځـف، وه يارمـځـځـتي دـځـځـات بـ ځـځـيـشـتن بـ هاوسـځـځـنگي و هاوئا هـځـځـنگي لـ هـموو ټـو شـتـانـځـي کـځـ دـځـځـکات بـ پـځـځـگـيـشـتـنـي راسـتـځـځـقـينـځـ. هـهـروهـها ټـامراز ځـځـزانـياري و لـها تووي و ټـکنـيک بـ مـرځـځـف دابـين دـځـځـکات و توانـځـي زانـينـي ماف و ټـځـځـرکـځـکانيان بـرامـبـځـځـر بـ ځـځـزانـځـکـځـيان و کـځـمـځـگا و نـځـځـو ځـځـکان پهـره پـځـځـد ځـځـات، بـينـين و ټـځـځـوانـين فراوان دـځـځـکات بـ بـينـينـي جـيـهـان، توانا کـان پـځـځـر پـځـځـد ځـځـات بـ بهـرهـنگـار بوونهـوي نادادي پـځـځـروځـري و توندوتـيـژي و گـځـځـندـځـځـي و چـځـځـنـدين توخمي تري خراپ لـ کـځـمـځـگـځـځـدا.

لهم نووسينهـدا باس له کـځـځـشـي پهـروهـرده بهـگـشـتي دهـکـهـين که وشـي "پهـروهـرده" لهم نووسينهـدا ټـامـازـه يـه به پهـرهـوهـرده ي پـځـځـش چوونه قوتا بـخـانه و قوتا بـخـانه و دواي زانـځـځـش، که پـځـځـسـي پهـروـرهـده پـځـځـسـه يـهـکه تا کـځـځـتايي تهـمـهـن، ټـامـانـج لـځـي بونـيـاد نـانـي ټـينـسانـځـکـي باش و چاځ و گونجاو بـ کـځـمـهـځـگهـي مـرځـځـفـايهـتي له پـځـځـناو ژيانـځـکـي بهـرو باشتـر. ټـامـرازهـکاني پهـروهـرده جگه له ځـځـزان و قوتا بـخـانه، هـمـه جـځـره له ټـځـځـستاي کـځـمـهـځـگاي ټـمـهـدا (مـيـديا - دراماي دـځـځـبلاژکـراو - فيلمـي کـځـمـيـدي ټـاسـت نـزم، ټـځـځـه کـځـمـهـځـايهـتـيـهـکان) که ټـهـمانه ځـځـځـځـي کاريگـهـر و بهـرچاويان هـهـيه له پهـروهـرده کـځـځـدنـي تاځ و به ټـاشکـرا هـنـگـدانـهـوي پـځـځـوه دياره. سـهـر بـاري سوودهـکاني کاريگـهـري و خراپـي تهـکـنهـلـځـځـيا و مـيـديا بهـجـځـځـکه که کـځـمـهـځـگا به زيانـهـکاني نازانـځـځـت و خـهـريکه بهـتهـواوي کاريگـهـريه نـځـځـگهـتـيـفـهـکاني بهـدهـردهـکـهـون ټـاراسـتهـي ځـځـي گـرتـووه، که ټـهـمـهـش دهـشـځـ دـځـځـځـکـي لاداني گـشـتي دروست بکات و بـځـځـته نـهـريت و ټـهـوکات بهـرگـرتـن لـځـي ټـهـسـتـم دهـځـځـت. دهـکـځـځـ بـځـځـن لهـناو واقـيـعـځـکـي ټـاځـځـز و بـ سـهـر و بهـرداين که ځـځـگاي گونجاو ټـاسـت و سـپـي شـاش بووه. پـځـځـوـيـسـته ټـمـه بهم زووانه مشورـځـکـي قو و دـځـځـزانـه له

ئینسان و کۆمه‌لگای خۆمان بخۆین، به‌وهی که کار له‌سه‌ر بونیادنانی
ئینسانکی باش و چاک بکه‌ین که دواچار کۆمه‌لگایه‌کی باش و چاک بـ
به‌رهم بێت.

کاتلک دځکی نائارامی و بڼزاري گشتي دټه کايه وه، که کمه ګا لده ست يه کتر بڼزاره و له بري ئه وهی هاوکار و ته و اوکهری يه کتر بن، ئه و ا دياره کښه له له ئينساني بووندا هه يه، پويسته سهر له نو به کمه ايه تي بکر ښه وه و دووباره کار له سهر بونياد ناني تاکي باشتربکر، که ببته ه ي ژينگه يه کي ئارام و له بار ب مرث تا کوو ژيان کي شايسته فراهم بکات، لږه دا "ناتوانر کښکان چار سږ بکر ب ټکاره ښاني ه مان جر بيرکردن و ک کښکانی دروست کردو"

قاناغی ھرزکاری کا تہکی گرنگی گشائی مَشک، کہ دووہ مین قوناغی بونیاد نانه له دواي منداي، ده بټ گرنگی زري پټ بدرټ به تايبته له لايهن خزانوهه، که بېنه ھکار بټ ئه وهی ټټ گای خټی بد زټته وه به شټوه یه کی ټټ است و باش و چاک خټی نمایش بکات و ټټ گایه کی دروست بگرټته بهر.

په‌روه‌رده ته‌نیا په‌یوه‌ست نیه به قوتا‌بخانه، به‌کو قوتا‌بخان‌کان
ه‌ل‌ل‌کی نایاب د‌د‌ه‌خس‌نن ب‌د‌روست‌کردنی ک‌سانی زیر‌ک که ده‌بنه ه‌ی
چاره‌س‌ری ک‌شه‌کان و ک‌مه‌گا‌که‌یان ده‌ک‌ن شو‌ن‌کی جوان و با‌شتر ب‌
ژیان ب‌ه‌موو دان‌یشت‌وان‌ک‌ی.

توانا و لہاتووی و زیرہ کی مرآف لہ گہی پھرہ و ہر دہوہ
دہد زر تہوہ و پھرہی پدہدہر ت و دہتوان ت توانا کان و
زانیا ریکانی زیاد بکات. پھرہ و ہر دہ و فربوون پربہ کی درآ و
بہر دہ و امہ تا کتایی ژیان، قوتا بخانہ و خیزان و تہ و اوای
نامرازہ کانی تر گاہک دہروازہ یکت نیشان دہدن و بہر پرسیار تہ
ژیان کردنت و گہ یشتن بہ زانیاری گہورہ و شایستہی ژیان کردن لہ
نہستہی ختدایہ، کہ بہ گوہری توانا و ہنری بیر کردنہ و ہت و نہ و
بہرہیہ و لہاتوویہی ہتہ ہنگاوی ب دہنیت و خت پدہ گہینی،
ہر وہا پربوہر دہ پکھاتہ یکی سہر کی خشگوز رانیہ و لہ پوانہی
گشہی ئابووری و کوال تہی ژیانیشدا کاریگہری ہہیہ، ہر وہا
فاکتہر کی سہر کیہ ب دیاری کردنی ئوہی ک ئایا ت کہ سہ کی
سہر کہ و توو گہشہ سہ ندو باشیت یان دوا کہ و توو یان خراپ، نہمہ دوا جار
نہ نگدانہ و ہی لہ سہر ک مہ گاہ و و تیشدا دہ ب ت.

پښتو ژبه د هره تی نه وه په خسه نړۍ کې د گایک دروست بکرۍ ته وایي
 تاسو به د ناساني خپل پړوړد بکات و بگات به زانیاړی نو له گایک

میدیا و ئەو ئامرازانەى بە ئاسانى دەتوانن شتەکان بگه‌ینن بـ ئۆلۆی بـردۆوام فـری باشتکردنی ژيانى خـيان بن و دونیای خـیان باشت بکـن، ئەک بە پـچه‌وانە‌وه ئەو ئامرازانە بە بـ گوـدانە بە‌ها باکانى مرـف نمایشى خراپ و لادان لە بە‌هاکان نمایش بکەن و بـتە شتـکی سادە و ئاسایی بە بـ سانسـر، چونکە ئەمە بە پـی کات پە یـه‌وى لـده‌کرـت و دە بـتە نهریت و دواجار کـشه بـ بـ ته‌واوى کـمه‌گا و سیستەم دروست دەکات کەواتە “کـشـی پـروـردـ سیستـمـی، کارـیگـری لـسـر تـواوى سیستـم دە بـتـ”.

ژيانى ئەمـ بە ادەیه‌ک ئاـز و پـ لە کـشمه‌کـشه بە‌هـی کارـیگـری جیهانگیرى کە لە گـه‌ی تەکنەلـژیا‌وه بە ئاسانى دەگات و دە بـتە هـی گـانـی کـمه‌ایە‌تى، ئەمەش دوو لایەنى هەیه: سوود، زیان، پـویستە بە جـرـک پـلانى بـ دابـژـرت و کـنترـل بـکـرت دـخـکی لادان لە پـوهـره‌کان و بـ سەروبه‌رى دروست نەکات. پەروەردە ئامانجى ئەوه‌یه نە هــتـ تاکەکانى بکەونە ژـر کارـیگـریه خراپ و زیانەکانى، بە کـو هاوسەنگیش بپارـژـت لە نـوان مرـف و ژيان و واقع، تاوه‌کو مرـفـکی ئارام دروست بکات، دامەزراوه و ئامرازەکانى پەروەردە پـویستە ئامادەیی ئەوه‌یان تـدا هە بـت لە گەل بەره‌وپـشـچوونى جیهان و مـشـکی مرـف ئەوانیش پـشـه‌وى بکەن و لە گەل دـزینـه‌وه نوـیـه‌کان و بیروباوه و گـانـکارـیه نوـیـه‌کان خـیان بگونجـنن و هاوسەنگى دروست بکەن بە ئاراستەى بونیادنانى تاك و کـمه‌گا یە‌کی مرـف‌فایە‌تى.

پـویستە هەموو ئامرازەکانى پەروەردە بە ستراتیژیە تـکی نیشتمانى گـبـخـرـنـه‌وه کە لە خەمى ئینسان دابـت و مشورـکی قوـی لـ بخورـت کە لە پـناو بە‌ها باکانى مرـفـدا ئاراستە بکـرت، بـ ئەوه‌ی ژيانـکی باشت و گونجاوتر بـ تاکەکانى کـمه‌گا دابین بکـرت کە لە گەـ سەردەم و مرـف‌فایە‌تى بـته‌وه. هەروە‌ها گرنگیدان بە ئاستى دادپـروـری کـمـمـایـتى پـویستـیـکی گرنگ و سەرەکیە بـ گـیشتن بـ چاکسازییـکی پـروـردـی سـرکـوتوو بـ ئەوه‌ی کـمه‌گا خـراتـر پە یـه‌وى لـبکات و هەست بە دـنیایى بکات کە بەرژه‌وه‌ندى گشتى لە بەرچاو گیراوه، ئەویش لەرـگای دادپەروەریه‌وه ئەم باوه‌ه دروست دە بـت.

گـانـزـر گرنگ! ئـستا کـ هـموو شتـک لـ بارـی مرـفـوـ گـانـاو، بـگومان دـبـت پـروـردـ بگـدرـت، بـبـام دـبـت دـسـیـک هـبـت، خشتـیـک، و لـ سـرووی هـموو شتـکـو، لـژیکـک بـت، بـ ستراتیژیـک لـخـزمـتى مرـفـدا بـت. فـلسـفـیـکی پـروـردـی پـویستـ بـ پـی گـانـی هـلومـرجى جیهان و تـوانـینی کوردستان بـ داهاتوو. گـای ئـم کار لـ گـای گـرتنـبـری تـگـیشتنـکی

فره‌چەشنە لێ پەرۆردوو. بەرپرسیارێتی پەرۆردو نابێت تێنەها بە
دووێت بەجێ بهێرێت، دەبێت هەموو لایەنێ پێیوێندیدارێکانی
پەرۆردو ئێم بەرپرسیارێتی لێئێستێ بگرن، چونکە خراپی لە
بونیادنانی تاکەکان زیانی گشتی لێدەکەوێتەوێ دەبێتە مەترسی بە
سەر تەواوی کەمەگا. پێویستێ کە ئێمە ئێوێوێتی خێمان بگێین بە
پەرۆردوکردنی منداڵێکانمان بە شێوێکی گونجاو. ئێمە پێویستی بە
چاکسازی تەواوی پەرۆردو هەیە لێ دەرۆوێ پێداچوونوێ پێگراسی
خوێندن.

وریا مەعروف

کۆنگرێ بالیسان. . عومەر محەممەد

نازانم کێ کۆنگرێ بالیسان بەسترا، تێنانت مانگ و ساڵێکێ شیم
لێیاد نەماو، بەلام دواي شێی ناوخی و پێشێوخاندنی ژێمی بەعس،
لێبن چادرێکی گۆرێدا بوو، سەرزنشتی خێم دێکێم کوا ئێوایێ
ژێکی ئاوا بایێخدارو مێژوویی میللیتێکێم لێیاد بکێم ! بەلام
دێنیام هێرمەن نیم بەکۆ تاقێ کوردێک تێنانت ئامادێکارانی
کۆنگرێ و سەرێک و سەرکردێ حزبێکانیش لێ بیریان نەماو!
بەهێرحا منیش بانگهێشتکرا بووم و ماڵیان ئاوابێت بەهێی ئێوێ لێ
دێسێی ئێنفالدا چالاکم، ووتێیکیان بەدانا بووم، دێبوو لێماوێ 5
خولێکدا لێکۆنگرێ پێشکەشی ئامادێبووانی بکێم، ئێوێ بێمن
دێرفێتێکی گرنگ بوو، چونکێ حزب و ئێکخراوێکان لێ لوتکێدا
بێشداربوون، بارزانی و تالابانی لێ پێشی پێشێوێ دانیشتبوون،
نێدێبوو دێرفێت لێ دێست بێم، هێرچێندێ کاتێکێم زێرکێم بوو،
بێلام ئامانجم پێکا. لێ ووتێکێمدا لێپێشێوێ بەرێخندێک دێستم
پێکرد، گوتم: دێبوو کۆنگرێ لێژیر ئێم دروشمی (شێرم ! دێست و
پێنجێ ئازیزانمان لێ بیابان تێکێ بێلم بن، ئێمەش لێر دێست و
پێنجێ یێکتر بشکێنین) بەرێوێچوبایێ، تێماشام کرد لێنیگا و
چاویاندا دیارێ بەرپرسیان قسێکێم قسێسن، گوێم نەدان و دێژێم
دایێ، ووم لێ هێردوو سەرکردێ یێکێتی و پارتی و سەرێکی هێردوو

حکومەتی هەرێم کرد، چونکە ئێوکاتە هەرێمی کوردستان دوو حکومەت و دوو سەرک و زیران و دوو وەزیری کار بە دوو وەزیری تەندروستی و دوو وەزیری مافی مرئیی هەبوو، کەچی نە کار بە هەبوو، نە تەندروستی هاوڕێیی کانی باش بوو، نە بریندارانی چەکی کیمیایی چارەسەرکراوون و مافی مرئیی فیش لە وێڵی خراپیدا بوو! بەبەشێک کە نگرێ بە بایسان مژدە بەخش و بنیاتنەر بوو، چونکە بەهەتا هەتایە کە تایی بەشێکی ناوخەهنا کە دەتوانم بەبەشێک و تارە کورتەکی من کە تایی بەشێکی ناوخەهنا، کە ئێمە چەند پەرەگرافە بوون :

بەرکەکی بەستنی کە نگرێ بە بایسان، کە بە گەژانە وێکی شکی خەک و ناشتی و متمانە بوو، پەشنیازی من بوو کە داوام کردبوو لە ناوچە ئێفەلکراو و کیمیا بارانکراوەکاندا ببەستەت بەیە هەق بوو، رەزەلەخاوەنداریتی گیرابا، ئەخەنێ ئێمە گەرت هەزەلەبەرایید وەزیری هەهە، ئەستاش من گەردنتان ئازاد دەکەم بەبەرجەکی (قات لە بەرک نەهاتە وەک بیرکەکی خەکی پەکی فرەشتەنە و) بیرکەکی بەبەشێک بوو وەک رەزەلەنەنەکی مەعەنە و سەرماوەکی رەمزی بە قوربانیانی ئەفەل و کیمیا باران و شەهیدانی سەنگەر بە تەبەش وەک رەزەلەنەنەکی بە هەموو ئێمە مرەفانەکی لە بەرکەکانی شەکی ناوخەدا گیانیان لەدەستداوە، یاخود ئەندامەکی جەستەیان لە دەستداوە و ئەستاخاوەن پەداویستی تەبەت و پەیان دەگوترەت کە مەندامی سەنگەر.

لە یەکیەک لە شارەکان یاخود لە گوندە کیمیا بارانکراوەکان (وێکی شاری هەهەهە و گوندەکانی بە بایسان و شەخ و سەنان، گەپتە پەو و عەسکەر، سەوسەنان) یان لە گەرمیان کە نگرێ بەکی ناشتی ببەستن پەیمانی شەرەف بەدەن و بە هەتاهەتایی، کە تایی بەشێکی ناوخە بهەنن .

ئەمانج لە بەستنی کە نگرێ لە بە بایساندا بەئێوە یە چەتر مزایەدە کردن بەخوێنی شەهیدان و ئەفەلکراوە و نەکرەت، بەهەر حاڵ، کە نگرێ بە بایسان کە مەهە بە یاری گەنگیدا بەم شەوێکی خوار و :

لە بەر ئەشنایی کە نگرێ بە بایسان، پەرەمانی کوردستانی پەرە یاسایەکی پەسەند بەکات بەئێوە هەزەبەکی دەستەشخەری شەکی ناوخەبکات، بەخەتە لیستی ئەشەو و پەرەمانی کوردستان بە سوکا یەتی کردن بە شەهید و ئەفەلکراوەن بریاری لەبەدات.

لە بەر ئەوە هەموو لایەکی کە لە سەر ئەوە ئەفەل گەورەترین هەهەهە و بەحورمەتی بوو، بە مەقە بوونی کورد، ئەوا پەویستە ئەمەش لە بەرامبەرەدا تائە و پەری مەقەست و مەهەبان بین لە گەنە یەکترو لە گەنە دەورەبەر و تەنەت لە گەنە هەموو مەل و بەند و زیندە و رانیشت، چونکە ئەوانیشت وەک مەقە بە چەکی کیمیایی مردن و تەنەت وەک مەقە سوکا یەتیان پەکرا .

بـاـشـتـرـيـن رـزـگـرتـن لـ شـهـيـدان و قـورـبـانـيـانـي تـاـواـنـي جـيـنـهـسـاـيـد
رـزـگـرتـنـهـ لـ مـاف و تـازـادـي زـيـنـدـوـوـكـان، بـيـهـ پـارـاسـتـنـي تـازـادـيـهـكـانـي
ئـيـنـسان دـهـبـت گـرـنـگـتـرـيـن خـا بـهـت لـ نـوسـيـنـهـوـي دـهـسـتـوري هـهـرـمـدا .

يـادـهـكـانـي كـيـمـيـا بـارـانـي هـh

لـ 1% دـاـهـاتـي ئـهـh

قـورـبـانـيـانـي جـيـنـهـسـاـيـد دـادـگـايـي بـكـرـن .

هـh

لـسـهـر پـهـنـاسـي شـهـيـدـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـh

هـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـهـh

فـهـرـمـي دـاوـهـهـهـهـهـهـh

ئـهـهـهـهـهـهـh

مـن لـم خـيـاـهـنـدا وـن بـبـوـوم كـه زـنـگـي تـهـلـلـفـهـهـهـh

شایان به یادی کیمیا بارانی تـدانیـ، بهـکو مـنـمـنتـک به
شـهیدانی کیمیا بارانیش نهـکراوـ.

پـشـکـش به خـپـشانـدـرانی دـی باليسان

۹/۲/۲۰۱۶ سلـمانی

کام چا کسازي . هـشيار جـمال

کورتـ و تارـ.

لـ دوو سايـ ابردوودا هـرکات حکومـتي هـرمـکم کـ پارتی و یـکـتی و
گـان پـکـهـنـرین، و جگـ لـ پارتی دوو حیزبـکـی تر هـرکات ویستان
پـست و رگرن خـرا دـکـونـ تانـ لـدان و خـنـ گرتن، پارتیش وک
حیزبـک کـ باش حیزبـکـانی تری ناسیو هـردـم له کاتـکـدا ئـوان
دـکـونـ هاوارکردن به پـدانی پـستـک یان دوو پـست به دـنگیان
دـکات به ماوـیـکی دیاری کراوـ.

لـ تـنـیشت ئـم هاوارکردنـ به ناوی مافی هاوـاتیـ و کـ به پـست و
پـگـی حکومـی لـ پـناو دـوـمـند بوونی خـیان و کـکردنـوی پارـ
به حیزب، دوو سايـ ابردوو هـرکاتـک هاوـاتی خـپـشانـدانی کردبـ
یان له سـشـیال میدیا هـمـتی ناـازی بوون بـریا بووبـت، ئـوکاتـ
حکومـت لـ گـای هـندـک وـزیر و بانگـشـی چاکسازی کردو و
ناوبـناو یـک کـمـک ناو بـاودـکاتـو و ژـک دـنـ زیاتر لـ
سـدان کـس موچـیان بـاو، ژـک دـنـ سـدانی تر موچـیـکیان لـ
و رگیرایـو، ماوـیـک دواتر دـنـ لیژنـی به پـکـهـنـراو تا ئـستا
سـدانی ناسایی موچـیان بـاو و هـزارانی تر نـهاتون به دـم کاری
لیژنـو، چونکـ زانیویا نـ موچـکانیان نایاسایـ.

لـ تازـترین داهـنـاندا ناوی کـمـمـک کـسی تر بـاوکراوتـو چـند
ساـ به موچـی وـزیر و وکیل وـزیر موچـ و رددـگرن کـ زـرینـی
ناوـکان سـر به یـکـتی و گـانـن. لـرـو ئـم پرسپارانـ دروست
دـبـت ئایا پارتی وـزیری خانـنـیشین و وکیل وـزیری نایاسایی
نـبوو؟ ئایا ئـم بـرپـرسانـ کـ چـندین ساـ به نایاسایی وـزیرن

بەینی مووچەکانیان بەسەیان دەبەت لەی وەرگیرەتتوو؟

ئایا بەاست مووچەیی ئێم بەرپرسانە بەاوو یان تەنها بانگەشی
هەبژاردنە، ئێگەر ئوو هەموو ناوانانەیی لەدوو ساڵی ئابردوو لە
ژەر ناوی چاکسازیدا وەک دۆخەکانیان بەاوو، ئێی پارێ
گەاوو چی لەهاتوو؟ بەچی بەپارێکەیی بەغداد ناتوانن یەک مانگ
مووچە بەلەبەین بدەن بەفەرمانبەرەکان، بەچی گەانەوێ ئێم پارانە
نابەتتە هەی کردنەوێ پلە بەرزکردنەوێ فەرمانبەرەکان کە بە
نایاسایی ئاگیراوە؟

هەشپار جەمال